

Brüssel, 30. juuni 2023
(OR. en)

11157/23

ECOFIN 681
UEM 215
SOC 506
EMPL 357
COMPET 701
ENV 780
EDUC 293
RECH 325
ENER 416
JAI 928
GENDER 157
ANTIDISCRIM 151
JEUN 195
SAN 432

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	9851/1/23 REV 1
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 625 final
Teema:	NÕUKOGU SOOVITUS, milles käsitletakse Slovakkia 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud nõukogu soovitusel eelnõu, mis põhineb komisjoni soovitusel COM(2023) 625 final ning mida on arutanud nõukogu ja Euroopa Ülemkogu.

NÕUKOGU SOOVITUS,

...

milles käsitletakse Slovakkia 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,¹ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,² eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

¹ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

² ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,³ millega loodi taaste- ja vastupidavusrahistu (edaspidi „rahastu“). Rahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab rahastu kaasa majanduslikule ja kaasavale taastumisele ning kestlike ja majanduskasvu soodustavate reformide ja investeeringute tegemisele, eelkõige rohe- ja digipööret edendavate reformide ja investeeringute tegemisele, et muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 rahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahistu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

- (2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi, mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu heaks 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi prioriteedid, mis on koondunud konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme ümber. 22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Slovakkia ühe liikmesriigina, kus võib esineda tasakaalustamatus või kus võib esineda oht selle tekkimiseks ja kelle olukorda oleks vaja põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka arvamuse Slovakkia 2023. aasta eelarvekava kohta. Komisjon võttis vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Nõukogu võttis 16. mail 2023 vastu euroala majanduspoliitikat käsitleva soovitusel⁴ (edaspidi „2023. aasta euroala käsitlev soovitus“) ja 13. märtsil 2023 ühise tööhõivearuande.
- (3) Kuigi liidu riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, avaldab geopoliitiline kontekst jätkuvalt negatiivset mõju. Kuna liit toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse liidu majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju nii haavatavatele leibkondadele kui ka ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse selles jõuliselt liidu konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

⁴ Nõukogu 16. mai 2023. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C 180, 23.5.2023, lk 1).

- (4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“ (edaspidi „roheline kokkuleppe tööstuskava“). Rohelise kokkuleppe tööstuskava eesmärk on edendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. See täiendab Euroopa roheline kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse samuti luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada liidu tootmisvõimsust nullnetotehnoloogia ja toodete osas, mida on vaja liidu ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Rohelise kokkuleppe tööstuskava põhineb neljal sambal: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“, milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga luua majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatistes seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed liidu ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitused aitavad neid prioriteete ellu viia.
- (5) 2023. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng kooskõlas rahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist. 2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mis on läbi vaadatud või mida on ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

- (6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435⁵ (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on kaotada kiiresti järkjärguliselt liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiajulgeolekut ja mitmekesisitada liidu energiavarustust ning suurendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. REPowerEU määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad kõnealused reformid ja investeeringud suurendada liidu nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud roheline kokkuleppe tööstuskavas, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile asjakohasel juhul ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

- (7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks (edaspidi „8. märtsi 2023. aasta teatis“). Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu, ning kutsus liikmesriike üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP“) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärasel tasemel. Komisjon kutsus samuti liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud leibkondade ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiahinnasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema paremini suunatud haavatavatele leibkondadele ja ettevõtetele. Komisjon teatas, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida. Lisaks, nagu on kavandatud komisjoni 9. novembri 2022. aasta teatises ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta, sõnastatakse eelarvesoovitused esmaste netokulude põhjal. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid jätkavad riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagavad rahastu ning muude liidu vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et kehtivate õigusnormide kohased ülemäärased eelarvepuudujäägi menetlused algatatakse 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal.

- (8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud liidu majanduse juhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Komisjon soovib ettepanekutega suurendada riikide isevastutust, lihtsustada raamistikku ja keskenduda enam keskpikale perioodile, millega kaasneb tõhus ja ühtsem täitmise tagamine. ELi majandusjuhtimise raamistiku reformimise suuniseid käsitlevate nõukogu 14. märtsi 2023. aasta järelduste kohaselt on eesmärk viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.

- (9) 29. aprillil 2021 esitas Slovakkia määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõike 1 kohaselt komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas sätestatud hindamissuunistega. 13. juulil 2021 võttis nõukogu vastu rakendusotsuse, millega kiidetakse heaks Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang⁶. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsuse vastuvõtmisest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Slovakkia on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjaomased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmäärke ja sihte ei ole tagasi pööratud. 26. aprillil 2023 esitas Slovakkia vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 21c komisjonile muudetud riikliku taaste- ja vastupidavuskava, mis sisaldab REPowerEU peatükki. Muudetud taaste- ja vastupidavuskavas võetakse vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2 arvesse ka ajakohastatud maksimaalset rahalist toetust ja see sisaldab põhjendatud taotlust komisjonile muuta nõukogu 13. juuli 2021. aasta rakendusotsust vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 21 lõikele 1, kuna Slovakkia leidis, et taaste- ja vastupidavuskava ei ole objektiivsete asjaolude tõttu enam osaliselt saavutatav.

⁶ ST 10156/2021 INIT; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1.

- (10) 27. aprillil 2023 esitas Slovakkia oma 2023. aasta riikliku reformikava ja 27. aprillil 2023 oma 2023. aasta stabiilsusprogrammi kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 4 lõikega 1. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Slovakkia kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.
- (11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Slovakkia kohta 2023. aasta riigiaruande. Selles hinnati Slovakkia edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovitude järgimisel ning tehti kokkuvõtte sellest, kuidas Slovakkia on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Slovakkia edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Slovakkia kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023. Komisjon jõudis järeldusele, et Slovakkias ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Eelkõige on suurenenud konkurentsivõime, eluaseme, leibkondade võlakoormuse ja maksebilansiga seotud haavatavus, kuid üldiselt tundub, et see on lähitulevikus ohjeldatav ja majandustingimuste normaliseerumisel eeldatavasti väheneb. Majandust mõjutas tugevalt energiahinnašokk ja inflatsioon kasvas kiiresti. Alusinflatsioon ja tööjõu ühikukulu kasv on oluliselt üle euroala keskmise. Kuigi prognoositakse nende normaliseerumist, on oht, et kulupõhisele konkurentsivõimele avalduva surve leevenemine võtab aega ja tugev sisenõudlus avaldab jätkuvalt survet maksebilansile. Jooksevkonto halvenes 2022. aastal märkimisväärselt kõrgemate energiaimpordihindade ning muude kui energiatoodete netoekspordi märkimisväärse languse tõttu. Prognooside kohaselt väheneb jooksevkonto puudujääk veidi, kuid jääb hoolimata energiahindade langusest 2023. ja 2024. aastal suureks. Sellest hoolimata hinnatakse välispositsiooni jätkusuutlikkusega seotud riske lähiajal tagasihoidlikuks. Valitsemissektori eelarvepuudujääk on prognooside kohaselt märkimisväärne sel ja järgmisel aastal ning hakkab vähenema alates 2024. aastast. Eluasemehinnad paistavad olevat veidi ülehinnatud pärast mitu aastat kestnud märkimisväärset kasvu. Samal ajal oli laenuvõtmine intensiivne (on nüüd jahtumas) ja leibkondade võlakoormus suurenes oluliselt, mis kokkuvõttes kujutab endast teatavat ohtu finantsstabiilsusele. Pangandussektor on siiski endiselt hästi kapitaliseeritud, väga kasumlik ja väikese viivislaenude osakaaluga. Slovakkia majandusliku haavatavusega tegelemiseks on vaja jätkata jõupingutusi. Eelkõige tuleks ohjata ülemäärast nõudlust, et toetada jooksevkonto puudujäägi korrigeerimist ja vähendada alusinflatsiooni erinevust võrreldes ülejäänud euroalaga. Selleks on vaja tagada eelarve piisav konsolideerimine ja meetmed leibkondade võlakoormuse vähendamiseks, säilitades samal ajal eluaseme taskukohasuse kinnisvara maksustamise ja eluasemete pakkumist toetavate meetmete kaudu.

- (13) Eurostati kinnitatud andmete kohaselt vähenes Slovakkia valitsemissektori eelarvepuudujääk 5,4 %-lt SKPst 2021. aastal 2,0 %-le SKPst 2022. aastal, samas kui valitsemissektori võlg vähenes 61,0 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 57,8 %-le SKPst 2022. aasta lõpus. 24. mail 2023 avaldas komisjon aluslepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande. Kõnealuses aruandes arutati Slovakkia eelarveseisundit, kuna riigi valitsemissektori eelarvepuudujääk peaks kavakohaselt ületama 2023. aastal 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 8. märtsi 2023. aasta teatisega ei teinud komisjon ettepanekut algatada 2023. aasta kevadel uued ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused. Seejärel märkis komisjon, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks 2024. aasta kevadel 2023. aasta andmete põhjal. Slovakkia peaks seda arvesse võtma oma 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarvekava koostamisel.

- (14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised kulusid suurendavad eelarvepoliitilised meetmed suurest inflatsioonist kõige rohkem mõjutatud leibkondade hüvitisi, lapsetoetuse ühekordset suurendamist, nn 14. pensioni ühekordset maksmist, kõigile avaliku sektori töötajatele makstavat ühekordset lisatasu ning reguleerimata äriühingute elektri- ja gaasihindade ülempiiri. Nende meetmete kulusid tasakaalustasid osaliselt energiatootjate ja -tarnijate ootamatu kasumi uued maksud, nimelt nõukogu määruse (EL) 2022/1854⁷ kohaselt ette nähtud solidaarsuspanus. Komisjoni hinnangul oli kõnealuste meetmete eelarveline netokulu 2022. aastal 0,2 % SKPst. Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,1 % SKPst. Samal ajal vähenesid COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 3,2 %-lt SKPst 2021. aastal 0,8 %-le SKPst 2022. aastal.
- (15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Slovakkial⁸ säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahaastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud.

⁷ Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261I, 7.10.2022, lk 1).

⁸ Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, millega esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 121).

(16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika⁹ 2022. aastal pärssiv (1,3 % SKPst), mis oli kõrge inflatsiooni tingimustes asjakohane. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Slovakkia majanduse taastamise toetamist rahastust rahastatavate investeeringutega. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 1,2 % SKPst (2021. aastal 1,3 % SKPst). Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude vähenemine 2022. aastal oli tingitud liidu struktuurifondide vähesest kasutamisest ning rahastu toetustest kantud kulude edasilükkamisest. Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,2 protsendipunkti¹⁰. Seega säilitas Slovakkia riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu soovitas nõukogu. Samal ajal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 1,3 protsendipunkti. Seega hoidis Slovakkia riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu piisavalt kontrolli all.

⁹ Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse rahastu tagastamatute toetuste ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

¹⁰ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud andsid pärssiva panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

- (17) 2023. aasta stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ja pärast seda kooskõlas komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis märgituga. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2023. aastal 1,3 % ja 2024. aastal 1,8 %. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv suurem – 2023. aastal 1,7 % ja 2024. aastal 2,1 % –, mis on peamiselt tingitud ekspordi oodatust kiiremast taastumisest, kuna tarneahela kitsaskohad eeldatavasti kaovad ja Slovakkia peamiste ekspordisihthohtade majandusväljavaated paranevad.
- (18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk suureneb 2023. aastal 6,3 %-le SKPst. 2023. aasta suurenemine kajastab peamiselt meetmeid, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks, ning muid meetmeid, nagu maksusoodustuste ja lapsetoetuste suurendamine ning vanematoetuse kehtestamine. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPse suurenema 57,8 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 58,7 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 6,1 % SKPst. See on kooskõlas 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud eelarvepuudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPse 2023. aasta lõpus sarnane (58,3 %).

(19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama eelarvemeetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need hõlmavad 2022. aastast pikendatud meetmeid, eelkõige reguleerimata äriühingute elektri- ja gaasihinna ülempiire, ning uusi meetmeid, nagu elektri-, gaasi- ja küttehinna ülempiire leibkondadele ja reguleeritud (väikestele) äriühingutele. Nende meetmete kulusid tasakaalustavad osaliselt energiatarnijate ootamatu kasumi maksud, nimelt määrusega (EL) 2022/1854 seotud solidaarsuspanus, veemajanduse ehitusettevõtja erimaks ja ülemäärase kasumiga elektritootjate tulude ülempiir. Neid tulusid arvesse võttes on komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 2,0 % SKPst¹¹. 2023. aasta meetmed ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele leibkondadele või ettevõtetele ega säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seepärast ei ole suunatud toetusmeetmeid, mida võtta arvesse nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel¹² järgimise hindamisel (võrreldes 0,2 %ga SKPst 2022. aastal). Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud peaksid võrreldes 2022. aastaga vähenema 0,1 protsendipunkti SKPst. Lisaks peaks 2023. aasta valitsemissektori eelarvepositsioon paranema tänu COVID-19 kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete järkjärgulisele kaotamisele, hinnangute kohaselt mahus 0,8 % SKPst.

¹¹ See näitaja kajastab nende meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning kapitalikulumeetmeid.

¹² Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Slovakkia 2022. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 205).

- (20) Oma 12. juuli 2022 soovitusel soovitas nõukogu Slovakkial võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,¹³ võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Samal ajal peaks Slovakkia olema valmis kohandama jooksvaid kulusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Slovakkial suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades rahastut ning muid liidu vahendeid.

¹³ Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Slovakkia keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 12,0 %.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (–6,2 % SKPst). See järgneb 2022. aasta pärssivale eelarvepoliitikale (1,3 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 4,4 % SKPst. See hõlmab energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele leibkondadele ja ettevõtetele suunatud toetusmeetmete kulude vähenemist 0,2 % SKPst. Samuti hõlmab see Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumise kulude vähenemist (0,1 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude ekspansiivne panus ei ole seega tingitud suunatud toetusest leibkondadele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukraina põgenikele. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne kasv (ilma kaalutusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) tuleneb mittesihipärastest energiameetmetest, tervishoiutöötajate püsivast palgatõusust ning toidu- ja vaba aja veetmise sektori käibemaksumäärade vähendamisest. Kokkuvõttes ei ole riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude prognoositud kasv nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel koosõlas. Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht on prognoosi kohaselt 2023. aastal 2,8 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad prognoosi kohaselt eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti¹⁴. Seega kavatakse Slovakkia rahastada täiendavaid investeeringuid rahastust ja muudest liidu vahenditest ning säilitab prognoosi kohaselt riiklikult rahastatavad investeeringud¹⁵. Slovakkia kavatakse rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, nagu riiklik teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia, mille eesmärk on suurendada paindlikkust ja lühendada teenuste ostmise aega ning kaasata rohkem tarnijaid, sealhulgas väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid.

¹⁴ Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

¹⁵ Rahastu toetustest ja muudest liidu vahenditest rahastatavate kulude maht on 2023. aastal 0,0 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 1,3 protsendipunkti. Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

- (22) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal vähenema 4,7 %-le SKPst. 2024. aasta langus kajastab peamiselt energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks võetud meetmete järkjärgulist kaotamist. Vastavalt 2023. aasta stabiilsusprogrammile prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse suureneb 2024. aasta lõpuks 59,3 %ni. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk moodustab 2024. aastal 4,8 % SKPst. See on kooskõlas 2023. aasta stabiilsusprogrammis prognoositud eelarvepuudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus sarnane (58,7 %).
- (23) 2023. aasta stabiilsusprogrammis nähakse ette kõigi energiatoetusmeetmete järkjärguline kaotamine 2024. aastal. Ka komisjon eeldab energiatoetusmeetmete täielikku järkjärgulist kaotamist 2024. aastal. See sõltub eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti.

(24) Määrusega (EÜ) nr 1466/97 on seatud struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastase parandamise sihtmärgiks 0,5 % SKPst,¹⁶ et liikuda keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas. Võttes arvesse riigi rahanduse jätkusuutlikkuse kaalutlusi ja vajadust vähendada eelarvepuudujääki allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst, oleks komisjoni hinnangul asjakohane parandada struktuurset eelarvepositsiooni 2024. aastal vähemalt 0,7 % SKPst. Sellise paranemise tagamiseks ning kooskõlas komisjoni meetodikaga ei tohiks riiklikult rahastatavate esmaste netokulude¹⁷ kasv 2024. aastal ületada 5,7 %, nagu on kajastatud käesolevas soovitusel. See aitab vähendada ka alusinflatsiooni, mis on euroala keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet, ja tugevdada välispositsiooni. Samal ajal tuleks ülejäänud energiatoetusmeetmed (komisjoni praeguse hinnangu kohaselt 2 % SKPst 2023. aastal) sõltuvalt energiaturu suundumustest järk-järgult kaotada, alustades kõige vähem suunatud meetmetest, ning sellest tulenevat kokkuhoidu tuleks kasutada valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Komisjoni hinnangute kohaselt oleks selle tulemuseks esmaste netokulude kasv alla 2024. aastaks soovitatud maksimaalse kasvumäära. Lisaks ei ole komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude kasv 2023. aastal kooskõlas nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitusel. Kui see leiab kinnitust, oleks 2024. aastal asjakohane esmaste netokulude väiksem kasv.

¹⁶ Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikkel 5 nõuab ka kohandamist rohkem kui 0,5 % SKPst liikmesriikide puhul, kelle valitsemissektori võlg ületab 60 % SKPst või kelle võla jätkusuutlikkusega seotud riskid on suuremad.

¹⁷ Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ning need ei hõlma intressikuludid ega tsüklilisi töötuskuludid.

- (25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 2,5 %, mis on soovitud kasvumäärast vähem. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis esitatud kohandus on väiksem kui energiatoetusmeetmete täielikust järkjärgulisest kaotamisest tulenev kokkuhoid, mis tuleneb alalistest kulumeetmetest, nagu avaliku sektori töötajatele makstavad suuremad hüvitised, perepakett, sealhulgas maksusoodustused ja suuremad lapsetoetused, ning pensionireformi raames vanematoetuse kehtestamine.
- (26) 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud vähenema 5,1 %-lt SKPst 2023. aastal 4,0 %-le SKPst 2024. aastal. Väiksemad investeeringud kajastavad väiksemaid investeeringuid, mida rahastab liit, nimelt struktuurifondide kaudu. 2023. aasta stabiilsusprogrammis osutatakse reformidele ja investeeringutele, mis peaksid aitama kaasa riigi rahanduse jätkusuutlikkusele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule. Need hõlmavad hiljuti heaks kiidetud reformi, millega kehtestatakse kulude ülemmäärad, ja pensionireformi, mis on samuti osa taaste- ja vastupidavuskavast.
- (27) 2023. aasta stabiilsusprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2026. 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2025. aastal 3,2 % SKPst ja 2026. aastal 2,2 % SKPst. Seega peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2026. aastal langema allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtuse 3 % SKPst.

(28) Slovakkia maksusüsteemi on võimalik reformida, et suurendada majanduslikku tõhusust, edendada keskkonnaalast ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust ning parandada õiglust. Võrreldes teiste liikmesriikidega on madala sissetulekuga töötajate maksukoormus eriti suur. Seevastu ei kasutata täielikult ära keskkonna- ja kinnisvaramaksu potentsiaali. Maksukombinatsiooni muutmine võib toetada majanduskasvu ning aidata edendada rohepöoret ja keskkonnasäästlikkust. Vaatamata majanduse suurele energiamahukusele oli keskkonnamaksudest saadav tulu 2021. aastal 2,5 %, mis on liidu keskmise lähedal. Jäätmekäitluse ja õhusaastega seotud keskkonnatasud ei edenda piisavalt ressursside tõhusat kasutamist ega vähenda keskkonna ja ühiskonna kulusid. Keskkonnamaksud ja -tasud ei ole indekseeritud ning see vähendab aja jooksul keskkonnasäästlike tulusid. Liiklusmaksud ja sõidukite registreerimistasud ei kajasta hästi heitemahukust. Üldiselt on transpordimaksude osakaal kogu maksutulust vaid 0,58 %, võrreldes liidu keskmisega 1 %. Kinnisvara maksustamise valdkonnas oli kinnisvara perioodilistest maksudest saadav tulu 2021. aastal suhteliselt väike (0,5 % SKPst; liidus keskmiselt oli see 1,2 %). Slovakkial ei ole praegu piisavalt andmeid, mis võimaldaksid ajakohastada ja indekseerida kinnisvaramaksubaasi vastavalt turuväärtustele, kuigi see võiks samuti osaliselt leevendada jätkuvalt suurt nõudlust eluaseme järele ja sellega seotud eluasemehindade kiiret kasvu. Lisaks võivad täiendavad jõupingutused maksude lihtsustamiseks ja maksukuulekuse parandamiseks suurendada avaliku sektori tulusid ning seega toetada riigi rahanduse jätkusuutlikkust ja tagada õiglasema olukorra. 2020. aastal Slovakkias käibemaksu alalaekumine jätkuvalt vähenes. See langes 15 %-lt 2019. aastal 13,9 %-le kogu eeldatavast käibemaksutulust 2020. aastal, kuid on endiselt üle liidu keskmise (9,1 %). Lekkeid maksusüsteemis aitaks veelgi vähendada maksuhalduse edasine parandamine, sealhulgas elektrooniline arveldamine, eeltäidetud maksudeklaratsioonid ja suurem digitaliseerimine.

- (29) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Slovakkia taaste- ja vastupidavuskava rakendamine on seni hästi edenenud, kuid Slovakkia seisab edaspidi silmitsi teatavate probleemidega. Slovakkia esitas kaks maksetaotlust, mis vastavad kava 30 eesmärgile ja sihile ning mille tulemusel maksti välja kokku 1,11 miljardit eurot. Slovakkia on olnud üks liikmesriike, kus taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel on tehtud kõige kiiremaid edusamme, kuid haldussuutlikkuse kitsaskohtadest tingitud võimalikud takistused koos vajadusega alustada tööd REPowerEU peatükis sisalduvate lisameetmetega, mille Slovakkia esitas kava muudatuse raames 26. aprillil 2023, nõuavad suuremat keskendumist rakendamisele. Uue REPowerEU peatüki lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Slovakkia strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.
- (30) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Slovakkia ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikusel täiendavuses ja koostöös taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Slovakkias ellu rohe- ja digipööre, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.

- (31) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmides käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Slovakkia silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud energia ja rohepöördega.
- (32) Slovakkia edusammud kasvuhoonegaaside netoheite vähendamisel on viimastel aastatel suures osas seiskunud. Riigi majandus on endiselt struktuurselt energiamahukas ja sõltub suurel määral fossiilkütuste impordist. Slovakkia primaarenergiamahukus oli 2020. aastal ligikaudu 80 % üle liidu keskmise, samas kui tema energia lõpptarbimine suurenes aastatel 2015–2021 13,5 %. Slovakkia tegi 2022. aastal teatavaid edusamme energiaimpordi mitmekesistamisel, kuid gaasi säästmise meetmeid ei ole piisavalt rakendatud. 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Slovakkia maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 1 %, ¹⁸ st oluliselt vähem, kui nõukogu määruses (EL) 2022/1369¹⁹ seatud vähendamiseesmärk 15 %. Slovakkial soovitatakse suurendada jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024, vastavalt nõukogu määrusele (EL) 2023/706²⁰. Alates 2022. aasta suvest on Venemaalt pärit maagaasi impordi osakaal vähenenud 85 %-lt umbes 50 %-le. Kuigi taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvad reformid on märkimisväärselt suurendanud olemasolevat võimsust taastuvenergia ühendamiseks võrguga Slovakkias, on uute taastuvenergiakäitiste ühendamiseks kasutatud vaid väikest osa vabast võimsusest. Taastuvate energiaallikate kiirem kasutuselevõtt aitaks saavutada kliimaeesmärke ja vähendada Slovakkia sõltuvust fossiilkütuste impordist (sealhulgas Venemaalt) ja leevendada kõikuvate energiahindade tingimustes energiaostuvõimetuse ohtu. Päikese- ja tuuleenergia kumulatiivne installeeritud võimsus oli 2022. aastal ligikaudu 7 % kogu installeeritud võimsusest, mis on liidus tagantpoolt teine tulemus.

¹⁸ Slovakkia andmed on praegu Eurostatis kinnitamisel.

¹⁹ Nõukogu 5. augusti 2022. aasta määrus (EL) 2022/1369, mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid (ELT L 206, 8.8.2022, lk 1).

²⁰ Nõukogu 30. märtsi 2023. aasta määrus (EL) 2023/706, millega muudetakse määrust (EL) 2022/1369 seoses gaasinõudluse vähendamise meetmete nõudluse vähendamise perioodi pikendamisega ning nende meetmete rakendamise aruandluse ja seire tõhustamisega (ELT L 93, 31.3.2023, lk 1).

(33) Slovakkia viis 2022. aastal taaste- ja vastupidavuskava raames ellu reformid taastuvenergia turukorralduse ja toetamise valdkonnas, kuid täiendavad meetmed võimaldaksid taastuvenergia kiiremat kasutuselevõttu, eelkõige tuule-, päikese- ja geotermilise energia, biometaani ja vesiniku puhul. Need meetmed hõlmavad lubade andmise ja haldusmenetluste lihtsustamist, sealhulgas ühtsete halduslike kontaktpunktide ja taastuvenergia eelisarendusalade loomise kaudu. Slovakkiale oleks kasulik tõhustada taastuvenergia võrgule juurdepääsu menetlusi, eelkõige reformides võimsuse reserveerimise süsteemi, muutes võrguühenduse halduse vähem koormavaks ja vaadates läbi võrguühenduse tasud kooskõlas liidu võrdlusaluste ja parimate tavadega. Juhitamatu taastuvenergia kasvava mahuga kohanemiseks on Slovakkial suur potentsiaal ajakohastada oma elektrivõrke (nii ülekande- kui ka jaotusvõrke), ehitada uusi energiasalvestusrajatise ja edendada taastuvallikatest toodetud vesinikku käsitleva õigusraamistiku loomist. Edasised edusammud geotermilise energia ja biometaani sektorite arendamisel asendaksid maagaasi, mida kasutatakse laialdaselt energiaallikana kaugküttesüsteemides, kus taastuvate soojusallikate kasutus on endiselt tagasihoidlik.

(34) Kuigi Slovakkia teeb rahastu ja Ühtekuuluvusfondi investeeringute tulemusena edusamme elamute energiatõhususe parandamisel, on vaja rohkem pingutada, eelkõige seoses avaliku ja erasektori mitteeluhoonete põhjaliku renoveerimise ja selliste renoveerimismeetmetega, mis on suunatud energiaostuvõimetusele ja haavatavatele leibkondadele. Slovakkia saaks kasu mitme kitsaskoha kõrvaldamisest, et kiirendada hoonete renoveerimist ja meelitada ligi rohkem erainvesteeringuid, nimelt tehes järgmist: i) kohandades renoveerimiskavasid; ii) pakkudes tehnilist abi; iii) töötades välja ühtse kontaktpunkti lähenemisviisi; iv) kogudes asjakohasid energiaandmeid üldkasutatavate hoonete kohta, et aidata investeeringuid prioriseerida, ning v) parandades koordineerimist eri avaliku sektori asutuste ja rahastamisprogrammide vahel. Energiaostuvõimetuse struktuurseks kõrvaldamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, eelkõige sihtotstarbeliste eluasemete renoveerimise kavade ning haavatavate leibkondade vajadusi kajastava tehnilise ja haldusabi ning sotsiaaleluruumidesse tehtavate reformide ja investeeringute kaudu. Selleks et Slovakkia täidaks paketi „Eesmärk 55“ eesmärgid, tuleb veelgi ambitsioonikamalt vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning suurendada taastuvenergia ja energiatõhususe eesmärke.

- (35) Tööjõu ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistest sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate tootmine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul nullnetomajandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja tööjõu ümberpaigutamist. Kasutamata tööjõupakkumise rakendamiseks peavad kõnealused meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. Slovakkias on autotööstuse ja terasetööstuse osakaal tööhõives üks suurimaid liidus, st sektorites, mida mõjutab tugevalt rohepööre. Samal ajal teatati 2022. aastal tööjõu nappusest 24 ameti puhul, kus on vaja rohepöördeks erioskusi, sealhulgas isoleerijad, torulukksepad ja torude paigaldajad, samuti ehitajad ja elektrikud. See nõuab tõhusaid poliitikavahendeid, et kiirendada rohepööret paljudes sektorites, tagades samal ajal õigluse.
- (36) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus²¹ kajastub esitatud soovitusel 1.

²¹ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.

(37) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et i) tagada võla jätkusuutlikkus ja hoiduda 2023. aastal kogunõudluse laiapõhjalisest toetamisest, suunata paremini kõrgete energiahindade mõju leevendamiseks võetavaid eelarvemeetmeid ning kaaluda asjakohaseid viise toetuse lõpetamiseks, kui energiahinnasurve väheneb; ii) säilitada avaliku sektori investeeringute kõrge tase ja edendada erainvesteeringuid, et toetada rohe- ja digipööret; iii) toetada palgasuundumusi, mis leevendavad ostujõu vähenemist, piirates samal ajal teisest mõju inflatsioonile, tõhustada veelgi aktiivset tööturupoliitikat ja leevendada oskuste nappust; iv) parandada ettevõtluskeskkonda ja tagada, et ettevõtetele antav energiatoetus on kulutõhus, ajutine, suunatud elujõulistele ettevõtetele ja säilitab stiimulid rohepöördeks, ning v) säilitada makromajanduslik finantsstabiilsus ja jälgida riske, jätkates samal ajal tööd pangandusliidu väljakujundamiseks. Slovakkia puhul aitavad soovitused 1, 2 ja 3 rakendada esimest, teist, kolmandat ja viiendat soovitust, mis on sätestatud 2023. aasta euroala käsitlevas soovitusel,

SOOVITAB Slovakkial võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Võimalikult kiiresti 2023. ja 2024. aastal kaotada kehtivad erakorralised energiatoetusmeetmed ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja uusi või jätkuvaid toetusmeetmeid, tagada, et sellised toetusmeetmed on suunatud haavatavate leibkondade ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

Tagada konservatiivne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 5,7 %ni²².

Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada rahastust antavate toetuste ja muude liidu vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

Muuta maksukombinatsioon tõhusamaks ning kaasavat ja kestlikku majanduskasvu paremini toetavaks, sealhulgas kasutades ära keskkonna- ja kinnisvaramaksude potentsiaali. Jätkata maksukuulekuse tugevdamist, muu hulgas maksuhalduse edasise digitaliseerimisega.

Vähendada leibkondade võlaga seotud riske, toetades eluasemete pakkumist ja üürituru laiendamist.

²² See vastab hinnangute kohaselt 2024. aastal struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastasele parandamisele vähemalt 0,7 % SKPst, nagu on kirjeldatud põhjenduses 24.

2. Säilitada taaste- ja vastupidavuskava järjepideva rakendamise tempo ning alustada pärast hiljutist *addendum*'i, sealhulgas REPowerEU peatüki esitamist kiiresti seotud meetmete rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikusel täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga.
3. Vähendada majanduse sõltuvust fossiilkütustest, eelkõige maagaasist tööstuses ja küttes, ning mitmekesistada fossiilkütuste importi. Kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, eelkõige tuule-, päikese- ja geotermilise energia ning taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside puhul, kooskõlas asjakohaste kestlikkuse kriteeriumidega. Lihtsustada loa- ja haldusmenetlusi taastuvate energiaallikate kasutuselevõtuks, sealhulgas luues ühtseid kontaktpunkte ja eelisarendusalasid. Ajakohastada elektrivõrku ning muuta taastuvenergia võrku ühendamise menetlused tõhusamaks ja vähem koormavaks. Kiirendada ja soodustada avaliku ja erasektori hoonete põhjalikku renoveerimist, tegeleda energiaostuvõimetusega madala sissetulekuga leibkondade eluasemete renoveerimise kaudu ning suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste ja pädevuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja
